

בעזה ש"ת

שיעור י"ג

שיעורי

הלכה ישרה

הלכות למעשה המצויות בשבת

הלכות מוקצה [א]

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

נישמת שבת

טעם לאכילת דגים בשב"ת כדי שתהי' ברכה משולשת להאדם המענג את השבת ואוכל דגים לכבוד שבת ובשלשתן נאמר ברכ"ה במעשה בראשית, לדגים ביום ה' (ויברך אותם אלוקים לאמר פרי ורבו, א, כב), ולאדם ביום ו' (ויברך אותם אלוקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו וכו', א', כח), ולשבת ביום ז' (ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו), וחוט המשולש לא במהרה ינתק ועיי"ש. עוד דש"ש.

וזוה ברמז בנאות דש"א ירביצנו וכו' דש"א ר"ת דגים שב"ת אד"ם לקבלת הברכה המשולשת ביום המנוחה וזוה על מי מנוחו"ת ינהלני.

(בני יששכר)

הלכה בשודישה

יסוד מוקצה

יסוד של מוקצה כבר מצאנו בזמן דוד ושלמה המלך (שבת ל ע"ב) שלא התירו לטלטלו כשמת אלא ע"י ככר ותינוק, אז אסרו לטלטל כל דבר שאינו ראוי כלל בשבת, ובימי נחמיה אסרו גם על כלים, שלא יבואו לחלל שבת (רב ש"ח ס"ז).

טעם מוקצה

משום כמה טעמים גזרו דין מוקצה:

- ❖ משום מלאכת הוצאה, שאם מותר לטלטל הכל יבא לאיסור הוצאה לרה"ר.
- ❖ כשיהיה מותר לטלטל כל הכלים ואבנים וכי"ב יבוא לטרוח עצמו בהם בשבת ובטל מה שנאמר בתורה למען ינוח.
- ❖ כשמתורים לטלטל כלים שעושים בהם מלאכות, יבוא לעשות בהם דברים האסורים מדאורייתא בשבת.
- ❖ שאם יתירו לטלטל הכל כרגיל במות החול, א"כ אותם אנשים שאינם עושים מלאכה בימי חול, לא תהיה שבייתה ניכרת אצלם (ורמב"ם פכ"ד וראב"ד, רב שם).

חומרת דיני מוקצה

השל"ה (שבת ס"פ גר מצוה) בתוך דבריו כשהוא מאריך בחומרת שמירת ואיסורי שבת, עפ"י לשונו שם: שאינו מדבר משופטני ומרשיעי אלא מאנשים כערכנו בעלי יר"ש וכו', וכתב שדיני מוקצה ארוכים מארץ מדה וכו'. וכן כתב רבי ר' יונתן בספר יערות דבש (ח"ב דרשה ב'), ובעל התניא (אגה"ק פכ"ג) דיני מוקצה אינם נזהרים, ובין

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

השאר מחמת חסרון ידיעה דשכיחי טובא, וחמורים דברי דרבנן יותר מדברי תורה כמו שארז"ל. התניא מזהיר בדבריו הקדושים (פ' מ"ז) כשמטלטל מוקצה בשבת ק' נפגם קדושה שעל נפשו. ואכן מפורסם מהגר"א זצ"ל שראה פ"א כשאחד טלטל בידיו קליפות אגוזים בשבת והגר"א כשראה זאת נתעלף על המקום, וכ"ז רק מחמת טלטול מוקצה בשבת.

ואיכא חמש מיני מוקצה:

כלי שמלאכתו לאיסור / מוקצה מחמת חסרון כיס / מוקצה מחמת גופו דבר שאינו כלי / מוקצה מחמת בסיס / מוקצה מחמת מצוה / גם אסור לטלטל כלי של היתר שלא לצורך כלל

הלכה למנינה

מוקצה מחמת חסרון כיס

אסור להשתמש במוקצה חסרון כיס:

מוקצה מחמת חסרון כיס חמורים יותר, ואסורים לטלטלם בכל אופן אפילו כשמוכרח להשתמש בהם. וכן אסורים לטלטלם כשצריך להשתמש במקומם כשמונחים שם.

גדר מוקצה מחמת חסרון כיס:

כלים שמיוחדים למלאכת איסור ומקפידים שלא לעשות בהם תשימש אחר (ש"ע ס"א).

כלים יקרים שמלאכתן להיתר

כלים יקרים שמלאכתן להיתר אין בהם דין חס"כ, אפילו שמקפידים עליהם מאוד (רב, וה"ש).

כלים של היתר שמקפיד לא לטלטלם ממקומם

כלים וחפצים שמקפיד עליהם שלא לטלטלם ממקומם כגון שלא יתקלקלו כארון - שאפע, וכן שעון קיר - וואנט זייגער שנעשה להיות שמה, וכן מאוורר קיר (Wall Fan) וכן תמונה בקיר כל אילו הוי חס"כ (ש"כ כ"ב).

אוכלים העומדים לסחורה

אבל אוכלים אפילו העומדים לסחורה מותר לאכלם בשבת (סי' ש"י ב' מ"ב ס"ק ד').

כלים בתיק שלהם

כשמקפיד על כלים שיהא בתיק - CASE שלהם כגון מצלימה - קעמרא, (והוא כדין קובע מקום), הוי מוקצה מחמת חסרון כיס.

כלים שעומדים למכירה או להחזירם לחנות

דברים העומדים לסחורה, או למכור, אפילו כלים שהם מלאכתם של היתר אבל מקפיד שלא להשתמש בהם, הוי הם מוקצה חס"כ.

וכן אם קנה כלי ורוצה להחזירו לחנות ומקפיד עליו שלא יתקלקל הוי חס"כ (ש"כ כ"ג).

כלים שעומדים לזמנים מיוחדים

כלים המותרים אבל עומדים לזמנים מיוחדים (ככלים של פסח), או בגדים מיוחדים לחתונה אין עליהם דין חס"כ (עי' ש"כ ס"כ הע' ע"ז, קוב"ה ח"ו עמ' 1, חוט השני ח"ג מ"ו).

מוקצה חסרון כיס לא מתבטל באמצע שבת

כלים חס"כ שהסיד מעליהם הקפדתו באמצע שבת, והחליט להשתמש בהם לדברים אחרים, עדיין הם אסורים משום חס"כ, מדין מידי דאיתקצאי בביה"ש, (מ"ב ל"ה).

כלים חס"כ שנשברו בשבת ועדיין הם ראוי לשימוש, יש להם דין חס"כ אפילו שאינו מקפיד עליהם יותר (שם).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

כלי חס"כ המונח עם שאר כלים

כלי חס"כ המונח בכיס עם שאר כלים, מותר לטלטל הכיס עם כלים אחרים הראויים בשבת, ורק באופן:

- ❖ שהכלים אחרים יקרים יותר מכלי החס"כ,
- ❖ או שצריכים כלים האחרים בשבת,
- ❖ ובתנאי שאי אפשר לנער הכלי חס"כ (ס"א ומ"ב סק"ה).

כלי חס"כ המונח ע"ג השולחן

כלי חס"כ המונח במקום שצריך להשתמש שם כגון על השולחן או על המיטה:

- ❖ ינער השולחן או המיטה שיפול משם המוקצה חס"כ משם,
- ❖ או ידחקו משם ע"י דבר היתר, ויש מחמירים בזה (רב ס' ש"ח ס"ס, חז"א),
- ❖ ידחקו במפרק ידיו (עלנבויען), או בגופו, או ברגליו,
- ❖ גם מותר לטלטלו ע"י גוי, ודווקא לטלטלו ממקומו ע"י הגוי, אבל הגוי אסור לטלטלו לצורך המוקצה עצמה, (כבסמוך) (רב ס' רע"ו שש"כ פ"ל הע' ס"ה).

טלטול מן הצד

כלי חס"כ המונח ע"ג שלחן או ע"ג מטה וכדו' עם כלים של היתר, או לבדו כשאינן דין בסיס, וצריך למקומו:

- ❖ מותר לטלטל השולחן או כלי המטה - בעט געוואנט ביחד עם הכלים המתירים למקום שנוח לו ולנערו המוקצה משם,
- ❖ גם מותר לדחפו משם ע"י דבר היתר (מ"ב ט"ו, וס' ש"א סק"ו), ויש מחמירים בזה (רב ס' ש"ח ס"ס, וחז"א),

טלטול חס"כ מן הצד להשתמש בו

אסור לטלטל חס"כ מן הצד כדי להשתמש בו:

- ❖ כגון לטלטל שלחן שיש עליו מנורת כסף (באופן שאינו בסיס) להאיר בחדר (רב ס' ש"א ס"ד).
- ❖ אולם אם כל עיקר כוונתו לטלטל השולחן לשם מותר אפילו שרוצה גם להנר להאיר בחדר (רב ס' רע"ז סוס"ו, וע"י מזה בשש"כ פ"כ הע' קצ"ד).

טלטול חס"כ כלאחר יד' כדי להשתמש בו - אבל מותר לטלטל חס"כ במפרק ידו (עלנבויען), או בגופו, או לדחקו ברגליו כדי להשתמש בו (מ"ב ס' רע"ו ל"א).

חסרון כיס שלא יופסד

חס"כ לטלטל ביד שלא יופסד

- ❖ אסור לטלטל ביד כלי חס"כ כדי שלא ייגנב או ייזוק ושלא יתקלקל בגשם וכדומה.
- ❖ אפילו ע"י גוי אסור לטלטל חס"כ שלא יופסד (רב ס' רע"ו שש"כ פ"ל הע' ס"ה).
- אבל כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל ע"י גוי כדי שלא יופסד (מ"ב ט"ו).
- טלטול חס"כ מן הצד משום הפסד - אסור לטלטל חס"כ גם מן הצד כגון שמונח ע"ג דבר אחר ולטל-טלו על ידו משם או לדחפו בדבר היתר שלא ייגנב או ייזוק ושלא יופסד בגשם וכדומה.
- טלטול כלאחר יד' מהפסד חס"כ - אבל מותר לטלטלו במפרק ידו (עלנבויען), או בגופו, או לדחקו ברגליו, שלא ייגנב או ייזוק ושלא יופסד וכנ"ל (מ"ב ש"ח ס"ק ג').
- טלטול כלאחר יד' שלא לצורך הפסד - אבל אסור לטלטל חס"כ כלאחר יד' שלא לצורך הפסד אלא מותר בדרך הילוכו, (מ"ב שם, שבה"ל ח"ה ג').
- טלטול מאחורי - גב ידו - יש גידון באחרונים אם מותר לטלטל חס"כ מאחורי - גב ידו (אנדערע זייט פון הענט) אם הוא כמו טלטול בגופו, להרב מותר (רע"ו ס"ט) וכן למ"ב (ס' רע"ו ל"א).

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

אמנם שאר אחרונים פסקו שלצורך הפסד החס"כ יטלטלו רק במרפק (עלנביגען) או בגופו או ידחקו ברגלו (דעת תורה בשם ירושלמי ע"ש דבריו נוקבים).

לכ"ע מותר להזיז חס"כ מאחורי ידו כשמפלים (אדורך שטופען אנצוקומען) בין המוקצה, (עי' כ"ז במ"ב ש"ח דרשו 19 בשם הגריש"א ושהל"ל).

הלכה במציאות

מוקצה מחמת חסרון כיס [לפי א"ב]:

מצלמה (Camera) עם תיק	אתרוג (כהיום)
מקווה קארד	באס טיקעט
מקרר, להזיז כל המקרר (Fridge) שעשוי להניח על מקומו	בולים (Stamps)
נייד ערך (Documents)	בגד של כלה (Gown)
סכין מוחל,	בגדי חתונה וי"ט – אין חס"כ
ספרי קודש אנטיק – אין חס"כ	הדסים ולולב של סוכות בשבת
פמוטים – לייכטער של כסף	טלפון כיס Cell – אין חס"כ,
פסח, כלים פסח כל השנה – אין חס"כ	כלים אלקטרונים שמקפיד עליהם
פנן (Fan) על כותל	אלקטרונים כשאין מקפיד עליהם – אין חס"כ
פרקולטור, להזיז כל הפרקולטור (Percolator) שעשוי להניח על מקומו	כלים היתרים יקרים – אין חס"כ
קרעדיט קארד	כלים וחפצים שיחזירו לחנות
שאפע, ושולחן שמתירא שיתקלקל	כיס ריק – בייטל (Purse) המיוחד לכסף
שעון קיר – וואנט זייגער	כיס שיש בתוכו או המיוחד לקרדיט קארד
תמונה בקיר	כלים בחנות
תמונה עם מסגרת (Frame) המונח על ארון וכדומה	כלים בבית יד שניה (2nd hand) שעומדים למכור ומקפיד עליהם
תכשיט, חתן זייגער שצריך ליתן לחתן	כסף - דולרים – מטבעות
תכשיט יפה מאוד – אין חס"כ	מאכלים שעומדים למכור – אין חס"כ
תכשיט שצריך ליתן לכלה	מגילה – אין חס"כ
תפילין – אין חס"כ	מזוזה – אין חס"כ
	מצות שלמות של פסח כשאין לו רק זה, בשבתות לפני פסח

הליכות והלכות שיילמדו בשיעור הבא בעז"ה

הלכות מוקצה

מה הדין:

- ❖ להוציא מאכל מקדירה בשעפ לעפל מסגנת – זייער המוקצה בשבת
- ❖ לסגור דלת פתוח של רכב – קאר בשבת
- ❖ האם ספר טלפונים (Tel Book) הוא מוקצה
- ❖ לטלטל אופניים, בייק שלא ייגנב בשבת
- ❖ האם מותר לעיין ברעסעפי בוק (Recipe Book) בשבת

ברכות לרוב למזכים את הרבים בשמירת שבת כהלכתה

זכות שמירת שבת כהלכה של הרבים

יגן עליך היקר והחשוב נושא חן בעיני המקום ובעיני חבריך

כבוד ד' בנתיק שליט"א

שמימן חלק גדול מהוצאות שיעור הזה הלכות מוקצה!!

השי"ת יתן לך נחלה בלי מצרים בבית ובמסחר בזה וכבא כהכשת הנביא:
והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר!

לע"נ

התנא רבי מאיר בעל הנס

זכותו יגן עלינו

ועכ"א

לעילוי נשמת האשה הצדיקת שעשתה

וקיבלה רצון השם בתמימות ובאמונה ורודפת

צדקה וחסד בעלת מעשים טובים

מדת בת שבע בת מנחם מנרל ליפא ע"ה

ויהללה כשערים מעשי'ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש לזכות

הרב

הז"ח נבי בן הנח

לציאה מאפילה לאורה

הונצח ע"י

החפץ בעילום שמו

להצלחתו בכל הענינים,

ובפרט בעניני פרנסה

לזכות

שמעון בן גיטל בריינא

להצלחה וסייעתא

דשמיא בכל הענינים

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

להנצחות הערות והארות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com